

ljubljskega učiteljstva in z ozirom na neznosno draginjno, ki vlada v Ljubljani ter z ozirom na ogromne stroške, ki jih prispeva ljubljanska občina deželi za ljudsko šolstvo, predlagam, da v statusu kranjskega učiteljstva uvrste vse ljubljansko učiteljstvo v prva dva plačilna razreda, kakor se n. pr. godi že z ljubljanskimi stalnimi kateheti; seveda ne pa na račun učiteljstva na kmetih, ampak s pogojem, da deželni zbor za toliko poviša dotični zaklad, iz katerega dobiva učiteljstvo svoje plače. Mestni šolski svet se pa prosi, da v dosego tega namena stori potrebne korake na merodajnem mestu.

3. Ljubljansko učiteljstvo je zaradi prenapornega dela preutrujeno; zato mu je treba za duševno in telesno okrepčanje med letom večkrat počitka; tega pa nima kar vse prvo polletje, da skoraj do Velike noči ne; zato se občinski svet naprosi, da nam izposluje na višjem mestu zopet Božične počitnice.*)

4. Šolski voditelji imajo leto za letom več posla, ki ga prenašajo le še z največjo silo. Če pojde tako dalje, bodo morali voditelji zanemarjati ali vodstvo ali šolo ali svojo rodovino ali pa negovanje svojega zdravja. Pa ne eno ne drugo se ne sme. Da se temu odpomore, se mestni šolski svet naprosi, da preskrbi vsakemu vodstvu stalnega suplenta.

5. Pri kvalifikaciji ljubljanskega učiteljstva naj se upošteva tudi njega slabo gmotno stanje, literarno in drugo delovanje posameznikov izven šolskega časa v prid šolstvu, učiteljstvu, kmetijstvu itd.; upoštevajo naj se tudi družinske razmere, dobra volja posameznikov in tudi sodba, ki se je izrekla l. 1895. na tem mestu o marljivosti in sposobnosti ljubljanskega učiteljstva.**)

6. Naučna uprava je prišla do prepričanja, da učenci mnogo več pridobe v šoli, če se kolikor največ ur prenese na dopoldanski pouk, da imajo otroci potem popoldne prosto. Na Nemškem so dokazali, da so tisti otroci, ki so imeli prejšnji popoldan prosto, bili naslednji dan za 50% sposobnejši za pouk kakor oni, ki so imeli prejšnji popoldan pouk. Da je taka uredba pouku le v korist, pove lahko tudi šolsko vodstvo na Barju, ki ima v tem že izkušnjo. Zato predlagam: Mestni šolski svet naj potrebno ukrene, da se s prihodnjim šolskim letom na vseh ljubljanskih šolah, posebno v nižjih razredih, kolikor največ ur prenese na dopoldanski pouk, popoldne pa naj bo prosto.

7. Hospitacije naj bodo prostovoljne.

8. Radovoljke naj bodo za uspehe same odgovorne, ne pa dotični razredni učitelj. Po odredbi deželnega šolskega sveta morajo radovoljke najmanj po 15 ur na teden poučevati, ne pa hospitirati ali imeti le nekake praktične poizkuse. Vse to so opravile že na učiteljsku.

9. Na dveh mestnih osemrazrednicah so nastavljene za višje razrede učne osebe z izpitom za meščanske šole. Poučevati morajo torej tako kakor na meščanskih šolah, a dobe pa plačo ljudskih učiteljev in učiteljic. To ni pravično, da učiteljstvo tako izkoriščajo. Da se temu odpomore, naj mestni šolski svet stori vse potrebne korake, da se ustanovi v Ljubljani čimprej po ena slovenska deška in slovenska dekliška meščanska šola. V ta namen naj poklicani faktorji store potrebne korake, da plače učiteljev in učiteljic prevzame dežela, kakor bo storila tudi za meščansko šolo v Postojni. (Občno odobravanje.)

*) Te počitnice vsem nazaj!

Uredn.

***) Poznamo pa ljudi, ki ne priznavajo drugemu — razen sebi — nobenih zaslug.

Uredn.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XVIII.

Vprašanje: Več let sem nastavljen na enora zrednici. Pred leti se je ustanovila nad eno uro daleč odtod ekskurendna šola, in jaz sem bil dekretovan za tamošnjega učitelja. V dekretu stoji, da je ekskurendna šola del tukajšnje. Ima pa svoj krajni šolski svet. Naveličal sem se ekskurendne šole, ker je zlasti pozimi hoja tja jako mučna in se tudi z nekaterimi ljudmi, ki so prav strupeni klerikalci, bolj slabo razumemo. Zato sem letos odpovedal, da ne bom več hodil ekskuriirat prihodnje šolsko leto. Okrajni šolski svet mi je pa odgovoril, da ekskurendne šole ne morem pustiti, ker je ona del materinske šole. Ekskuriranja se morem le tako otresti, če kompetiram drugam. Tega pa ne storim rad, zakaj tukaj sem si vzgojil že precej svojega rodu, ki sem mu ustanovil bralno društvo, in ki me precej posluša. Vprašam torej, ali res ni pomoči, se ekskurendne šole iznebiti? Morebiti bi bilo mogoče na ta način, da bi prosil za dopust ekskuriiranja za eno leto, v tem času se morebiti kaj izpremeni.

Inža, šolski vodja.

Odgovor: § 2. zakona z dne 29. aprila 1873., dež. zak. št. 21., za vojvodino Kranjsko se glasi: »Ako so v tej daljavi (po eno uro naokolo in čez pol milje = 4 km daleč do šole) krajne razmere take, da začasno ali stalno dohajanje do šole močno ovirajo ali obtežujejo, naj se izpostavi učitelj tiste šole vsaj ob neugodnejšem letnem času na primerno postajo ali v najskrajnejšem slučaju naj hodi vsak teden dvakrat tja poučevati. Ta ekspoziatura ali ekskurendna šola je obstojni del tiste šole, kjer je dotični učitelj nameščen.«

Iz tega besedila je jasno, da je Tvoja ekspoziatura res obstojni del Tvoje šole in da si dolžan v nji poučevati. Učitelj sploh ne more odpovedati šolski oblasti pouka, izvzemši slučaj, če misli iz učiteljstva izstopiti, ali pa tudi v slučaju dobro organizovanega štrajka.

Ekskurendne šole se morda lahko začasno iznebiš s pomočjo dopusta na podlagi zdravniškega izpričevala, a kakor hitro mine dopust, boš moral zopet v njo.

Za stalno se je moreš iznebiti le s kompetovanjem v drugi kraj, z izstopom iz učiteljstva, z upokojenjem ali pa z ustanovitvijo ekspoziature v samostalno šolo. § 3. prej imenovanega zakona namreč pravi: »Kakor hitro pa tisti, ki napravi in vzdržuje tako šolo, zmore tako napravo, naj se napravi namesto te ekspoziature ali ekskurendne šole samostojna šola.«

Ako so okoliščine za to akcijo količkaj ugodne, spravi zadevo v tir. Pojde toliko lažje, ker ima ta ekspoziatura že svoj krajni šolski svet in zaradi tega tudi svoj šolski okoliš ali svojo šolsko občino. Dosežena samostojna šola dobi takoj samostalnega učitelja, in Ti si rešen svoje obveznosti do nje.

Pri prihodnji seji dotičnega krajnega šolskega sveta stavi dobro utemeljen predlog. Ako pa naletiš v njem na odpor, sestavi vlogo na okrajni šolski svet, obrazloži v nji davčno moč, občno obrtno pridobnino in sploh gospodarske in gmotne razmere tja všolanah občin. Število otrok, prebivalstva, njegove dušne zmožnosti, komunikacijo itd.

Ako vsaj približno dokažeš, da tja všolane občine zmorejo samostojno šolo, mora okrajni šolski svet krajni šolski svet prisiliti, da se ta šola ustanovi.

Učitelj naj se ne čuti pred okrajnim šolskim svetom vedno le podrejenega in ponižnega služabnika, temveč on ga naj v nekaterih in potrebnih slučajih s svojo inteligenco prekaša ter ga naj ume upreči v službo lastne volje in razumnosti. Zakoni mu dajejo v ta namen dovolj opore.

Dohtar Tepka.

XIX.

Vprašanje: V vas, kjer službujem, prihaja neki tovariš iz sosednje šole poučevati v neko hišo, katere gospodar se jako postavlja.

Dejstvo samo na sebi, da tovariš pridno obiskuje to hišo, kjer poučuje itd., še ni graje vredno in nihče mu ne zavida tega koščka kruha.

Nekolegijalno pa se mi dozdeva njega postopanje, ker ni ta tovariš domačim učiteljem ničesar o tem omenil (vsaj meni ne). Njegova dolžnost bi pač bila, da bi o tem v prvi vrsti domače učitelje obvestil in vprašal, če nimajo oni ničesar proti temu, da on prihaja poučevati v drugo vas to in ono na izrečno željo dotičnega gospodarja.

Prepričan naj bi bil že v naprej, da mu ne bi nihče stopal na prste, — ker vsak ni za vse.

Tako postopanje bi bilo gotovo taktno in nihče bi se ne čutil užaljenega ali zapostavljenega.

Neoporečna resnica pa je, da tako ravnanje nobenemu ni všečno.

Kaj bi rekel n. pr. dotični cenjeni kolega, ako bi v vas, kjer on službuje, prihajal kak tovariš z druge vasi poučevati h kaki družini ter bi njega popolnoma zapostavljal in preziral.

Res, vzvišen je nauk, ki uči: »Česar nočeš, da drugi tebi store, tudi ti drugim ne stori.« Žal, da se malokdo ravna po tem.

Nejček, učitelj.

Odgovor: Vedenje dotičnega tovariša bi se moglo le tedaj netaktno imenovati, če ga z dotično hišo ne vežejo niti rodovinske niti posebne prijateljske vezi.

Dohtar Rovar.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat
für Krain.

Z. 1851.

Laibach, am 10. Mai 1904.

Auf dem Gebiete des Unterrichts im Freihandzeichnen machen sich allenthalben Bestrebungen nach Einführung neuer Methoden geltend, welche von der den gegenwärtig vorgeschriebenen Lehrplänen zugrunde liegenden Methode differieren.

Da es nun wünschenswert erscheint, der Lehrerschaft Gelegenheit zur Betätigung in dieser Richtung zu geben, um den Wert der neueren Methoden prüfen und sodann, auf Grund der hiebei gewonnenen Erfahrungen, eventuell an eine Aenderung der bisherigen Lehrpläne schreiten zu können, wird der k. k. Bezirks- (Stadt-) Schulrat in Gemäßheit des M. E. vom 3. Mai 1904, Z. 16.020 ermächtigt, an solchen Schulen, an denen nach der Überzeugung des Bezirksschulinspektors die betreffenden Lehrer sich die notwendige Erfahrung entweder in Fachkursen oder durch Selbststudium erworben haben, innerhalb des in den vorgeschriebenen Lehrplänen dem Zeichnen zugewiesenen Lehrstundenausmaßes versuchsweise auch Übungen im Zeichnen nach einer freieren Methode zu gestatten.

Hiebei kommt neben dem Erinnerungszeichnen, respektive dem Zeichnen aus dem Gedächtnisse vernehmlich das Zeichnen nach der Natur und als besondere Übung das Freiarmzeichnen in Betracht.

Der k. k. Bezirks- (Stadt-) Schulrat wird angewiesen, jene Schulen, denen die in Rede stehende Ermächtigung erteilt wurde, dem Landesschulrate bis Ende August 1904 bekannt zu geben.

Besonders betont sei hiebei nochmals, daß die gedachte Erlaubnis, soll ein mißbräuchliches Vorgehen hintangehalten werden, nur vollends vertrauenswürdigen Lehrpersonen erteilt werden darf.

Die k. k. Bezirksschulinspektoren werden bei der Inspektion einer Schule, rücksichtlich welcher eine solche Ermächtigung erteilt wurde, dem Betriebe des Zeichenunterrichtes ihre besondere Aufmerksamkeit zuzuwenden haben.

Auf Grund der gemachten Wahrnehmungen ist nach Ablauf des Schuljahres 1905/6 ein eingehender Bericht über die in dieser Richtung gewonnenen Erfahrungen anher zu erstatten.

Hievon wird der k. k. Bezirks- (Stadt-) Schulrat zur weiteren Veranlassung mit dem Auftrage in Kenntnis gesetzt, das Stigmenzeichnen, falls dies nicht bereits geschehen sein sollte, vom Beginne des Schuljahres 1904/5 angefangen, an allen Schulen des dortigen Bezirks unbedingt und ausnahmslos abzuschaftern.

Für den k. k. Landespräsidenten:
Schaffgotsch m/p.

Dopisi.

Kranjsko.

Učiteljska petindvajsetletnica. Dne 30. junija so praznovali v Ljubljani učiteljski abiturijenti iz leta 1879. svojo službeno 25letnico, ki se je je udeležilo sedem tovarišev; odsotna sta bila dva, eden zaradi bolezni, drugi pa zaradi oddaljenosti; prvi je pozdravil jubilate in opravičil svojo odsotnost pismenim, drugi pa brzobjavnim potom. Slavnost se je izvršila nepričakovano sijajno. Iz skromnega prijateljskega sestanka se je razvilo pravo učiteljsko slavje. Jubilanti so dobili iz raznih krajev slovenske domovine in celo iz daljne Srbije več pismenih in brzobjavnih čestitk. Skromno omizje, ki je štelo izpočetka sedem članov, je tekom popoldneva vedno naraščalo ter naraslo do blizu 50 članov. Poleg prijateljev in tovarišev iz Ljubljane in s kmetov so prihiteli k slavju tudi nekdanji sošolci, ki so pa že tekom študij ostavili učiteljske, in sicer gg. Ignacij Borštnik, gledališki igravec iz Zagreba, Fran Stelè iz Kamnika in uradnik banke Slavije g. Avguštin Stamear. Navdušenje je bilo res veliko. K temu so največ pripomogli gg. pevci: A. Stefančič, Fr. Stele, A. Stamear, Janko Žirovnik, A. Likozar in drugi. To je bil res krasen dan, ki bo jubilatom in vsem prisotnim ostal dolgo časa v spominu. Pa tudi navdušenih napitnic ni manjkalo. Prireditelj sestanka, nadučitelj Jakob Dimnik, pozdravi najprvo svoje sošolce, potem nazdravlja vsem prijateljem in tovarišem, ki so se udeležili slavnosti in končno se pa spominja tovarišev, ki jih je že smrtna kosa pokosila ter jih položila v grob. G. tovariš Juraj Režek napije v daljšem govoru jubilatoma, želeč vsem, da bi jim bila dana prilika, praznovati tudi 50letnico. In tako nadalje